

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ»

Касьяненко В.О., к.е.н.

Сумський державний університет

Проведене дослідження сутнісних аспектів економічного потенціалу показало, що на сьогодні у науково-методичній літературі існує досить широка палітра підходів до його трактування.

Найбільш широкого розповсюдження у науково-методичній літературі набув ресурсний підхід, у межах якого під економічним потенціалом традиційно розуміється сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів. Такої думки дотримуються Л. Абалкін, А. Анчишкін, Д. Черников, С. Белова, Є. Фігурновта інші.

Варто відзначити, що на сьогодні одержало розповсюдження дві «ресурсні» позиції.

Прихильники першої ресурсної позиції наголошують на тому, що економічний потенціал являє собою сукупність ресурсів без обліку їхніх взаємозв'язків і участі в процесі виробництва.

Особливість другої ресурсної позиції полягає у трактуванні економічного потенціалу як сукупності ресурсів, здатних виробити визначену кількість матеріальних благ.

В межах другого підходу під потенціалом розуміється сукупність потенційних можливостей та ключових компетенцій економічної системи, необхідних для забезпечення її нормального функціонування. Така точка зору представлена в роботах М.А. Іванова, Ю.Г. Одегов, К.Л. Андреева та ін. У роботах визначеного кола авторів акцентується увага на тому, що ефективність розвитку економіки базується не на використанні наявних ресурсів, а на потенційних можливостях виробництва.

Наступний підхід до визначення структури потенціалу підприємства – комплексний – підхід, в межах якого при трактуванні «економічного потенціалу» розглядаються дві його складові – ресурси та здатність до використання цих ресурсів.

Дещо іншої точки зору дотримуються прихильники об'єктно-суб'єктного підходу до визначення економічного потенціалу, згідно з яким економічний потенціал розглядається як результат економічних та виробничих відносин між суб'єктами господарювання. Варто відзначити, що такий підхід до визначення економічного потенціалу найбільш повно відповідає вимогам до його ефективного формування та використання, а також управління його розвитком, що забезпечує раціональне використання всіх наявних ресурсів. Разом з тим, такий підхід, як і попередні, є однобічним, оскільки розглядає кожну з складових економічного потенціалу відокремлено, не враховуючи при цьому взаємодію, взаємозамінність та взаємозалежність елементів.

Структурний підхід, в межах якого економічний потенціал визначається як результат взаємозв'язку між різними елементами економічної системи.

Прихильники *екзогенного підходу*, серед яких можна визначити Клейнера Г.Б., Тамбовцев В.Я., Качалова Р.М. у своїх дослідженнях акцентують увагу на необхідності врахування при розгляді «економічного

потенціалу» впливу зовнішніх умов на діяльність суб'єкта дослідження.

Таким чином, як видно з проведеного вище дослідження, існують різні підходи до визначення цього поняття. Одні автори роблять акцент на умовах й факторах, що визначають величину потенціалу, другі – на характері суспільно-економічних відносин, а треті взагалі на результатах його використання.

Разом з тим переважна більшість науковців погоджуються з тим, що економічний потенціал являє собою досить складну динамічну та ієрархічну систему, яка характеризується великою кількістю взаємопов'язаних елементів. Крім того, можна також виділити низку спільних ключових моментів, які є наскрізними для більшості виділених вище підходів до трактування поняття «економічний потенціал»: по-перше, у більшості з них, так чи інакше, потенціал розглядається як наявні та здатні бути мобілізованими засоби, запаси, джерела, тобто ресурси; по-друге, ці ресурси за певних умов можуть бути приведеними в дію та використаними для досягнення поставленої мети.

Підводячи підсумок, зауважимо, що, на нашу думку, при трактуванні поняття «економічний потенціал» варто дотримуватися змішаного підходу, який передбачає можливість одночасного трактування змісту однієї категорії декількома різнорідними ідентифікаторами, зокрема у нашому випадку такими як: ресурс, який є у розпорядженні економічної системи, його характеристика та потенційні можливості, які у сукупності забезпечують очікуваний результат.

1. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки / В.О. Кунцевич// Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №7. – С.123–130.

2. Степанов А.Я., Иванова Н.В. Категория "потенциал" в экономике [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jobs.ua/professions/finansy/1578/>

Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 22–24 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С.59-60.